



Warszawa, dnia 19 czerwca 2022 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI

PREZES

Krzysztof Szczucki

RCL.DPKA.550.38/2022

Dot.: DLPC-V.412.1.2022

Pan

Marcin Warchol

Sekretarz Stanu

w Ministerstwie Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z 26 maja 2022 r., dotyczące *projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie i niektórych innych ustaw*, Rządowe Centrum Legislacji informuje, że zgłasza następujące uwagi.

1. Wątpliwości co do zgodności z Konstytucją budzi projektowany w art. 1 pkt 4 projektu ustawy przepis art. 15a § 1 pkt 1 *ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1192, z późn. zm.), zwanej dalej „Prawem o notariacie”, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości będzie zawieszał obligatoryjnie notariusza w czynnościach zawodowych, jeżeli przeciwko notariuszowi jest prowadzone postępowanie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe. Podkreślenia wymaga, że zgodnie z art. 42 ust. 3 Konstytucji RP każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu. Projektowany przepis, w konsekwencji którego osoba uznawana w świetle prawa za osobę niewinną zostaje zawieszona w czynnościach zawodowych, a więc pozbawiona możliwości zarobkowania, budzi zatem zastrzeżenia. Przesądzenie w art. 1 pkt 2 projektu, że notariusz jest funkcjonariuszem publicznym nie usprawiedliwia tak niekorzystnego dla

notariusza rozwiązania. Na funkcjonariuszu publicznym spoczywają dodatkowe obowiązki, niemniej jednak równoważyć je powinny dodatkowe uprawnienia. Funkcjonariusze publiczni są objęci szczególną ochroną państwa. Tymczasem status notariusza jest całkowicie odmienny od innych osób, którym przysługuje status funkcjonariusza publicznego. Dla przykładu regulacje dotyczące zawieszenia w wykonywaniu czynności służbowych dotyczące policjantów (art. 39 i art. 124 *ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji*) czy funkcjonariuszy Straży Granicznej (art. 43 i art. 128 *ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej*) przewidują, że zawieszenie następuje w razie wszczęcia postępowania karnego w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, ścigane z oskarżenia publicznego – na czas nie dłuższy niż 3 miesiące. Przedłużenie zawieszenia do końca postępowania karnego ma charakter fakultatywny i jest ograniczony do szczególnie uzasadnionych przypadków. W odniesieniu do funkcjonariuszy Służby Więziennej obligatoryjne zawieszenie w czynnościach służbowych jest dopuszczalne tylko w przypadku tymczasowego aresztowania (art. 94 ust. 1 *ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej*). Co więcej, w okresie zawieszenia, dla przykładu, policjant, funkcjonariusz Straży Granicznej, żołnierz zawodowy czy funkcjonariusz Służby Więziennej otrzymują 50% przysługującego im uposażenia, które jest wypłacane z budżetu państwa. Tymczasem notariusz, jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, otrzymuje wynagrodzenie za dokonanie czynności notarialnych, określone na podstawie umowy zawartej ze stronami czynności, nie wyższe niż maksymalne stawki taksy notarialnej. Wraz z zawieszeniem w wykonywaniu czynności zawodowych notariusz pozostaje pozbawiony możliwości otrzymywania wynagrodzenia na czas trudny do przewidzenia, gdyż postępowania karne mogą toczyć się przez wiele lat. Projektowany przepis art. 15a § 1 Prawa o notariacie jest co prawda wzorowany na art. 18 ust. 1 *ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1168), zwanej dalej „ustawą o komornikach”, nie jest jednak właściwe powielanie tych rozwiązań na gruncie ustawy, która w sposób odmienny reguluje status notariusza. Podkreślenia wymaga bowiem, że ustawa o komornikach reguluje zasady pełnienia służby na stanowisku komornika sądowego (art. 1 pkt 1 ustawy o komornikach), ponadto stanowi, że komornik jest organem władzy publicznej w zakresie wykonywania czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym (art. 3 ust. 1 ustawy o komornikach), oraz, że komornik przy wykonywaniu zadań kieruje się dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz interesem

publicznym (art. 2 ust. 3 ustawy o komornikach). Regulując zagadnienia związane z zawieszeniem komornika w wykonywaniu czynności zawodowych, ustawodawca określił szczegółowo, jakich czynności komornikowi nie wolno wykonywać, jakich funkcji nie może on pełnić w czasie zawieszenia, ale także, że przysługuje mu prawo do uzyskiwania informacji o należnym mu na podstawie art. 48 ust. 2 dochodzie, a po upływie roku od zawieszenia komornik może, za zgodą prezesa właściwego sądu rejonowego, podjąć dodatkowe zatrudnienie, inne zajęcie lub sposób zarobkowania. Takich gwarancji dla notariusza nie przewiduje Prawo o notariacie ani przekazany do zaopiniowania projekt. Nadanie notariuszowi statusu funkcjonariusza publicznego, którego konsekwencją jest zwiększenie katalogu dokonywanych przez notariusza czynności, w wykonywaniu których wyręczać ma on organy państwa, bez jednoczesnego zapewnienia mu minimalnych gwarancji bytowych budzi zastrzeżenia. Wobec powyższego jest niezbędne wykazanie w uzasadnieniu argumentów przemawiających na korzyść przyjętych w projekcie rozwiązań i wskazujących na zachowanie zasady proporcjonalności. Wyjaśnienia wymaga także, w jaki sposób Minister Sprawiedliwości będzie informowany, i przez kogo, że przeciwko notariuszowi jest prowadzone postępowanie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, albo że jest prowadzone postępowanie o częściowe bądź całkowite ubezwłasnowolnienie. Projekt nie zawiera żadnych rozwiązań dotyczących konieczności zawiadamiania Ministra Sprawiedliwości o takich zdarzeniach.

2. Dostrzega się także niespójność między projektowanym art. 15a § 1, który określa obligatoryjne przypadki zawieszenia notariusza w czynnościach zawodowych, a § 5, który stanowi, że Minister Sprawiedliwości może z urzędu uchylić postanowienie o zawieszeniu notariusza, z wyjątkiem postanowienia dotyczącego prowadzonego przeciwko notariuszowi postępowania o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe. Co za tym idzie, w przypadku postępowania o częściowe lub całkowite ubezwłasnowolnienie Minister Sprawiedliwości będzie mógł obligatoryjne postanowienie o zawieszeniu uchylić w każdym czasie; nie są jednak znane kryteria, jakimi Minister Sprawiedliwości będzie się kierować, podejmując decyzję o uchyleniu wcześniejszego postanowienia.
3. Nie są także znane przesłanki, jakimi będzie się kierować Minister Sprawiedliwości przy podejmowaniu fakultatywnej decyzji o zawieszeniu notariusza w czynnościach zawodowych w przypadkach określonych w projektowanym art. 15a § 2 Prawa o

notariacie. Projektowane przepisy przewidują w tym zakresie uznaniowość, co wymaga doprecyzowania i szczegółowego omówienia w uzasadnieniu.

4. Dostrzec należy także brak uwzględnienia nowej instytucji zawieszenia notariusza w czynnościach przez Ministra Sprawiedliwości w procedurze ubiegania się o uzyskanie zaświadczenia o upoważnieniu do dokonywania wpisów w księdze wieczystej i wydawania notarialnych nakazów zapłaty. Zgodnie bowiem z projektowanym art. 79a Prawa o notariacie (art. 1 pkt 21 projektu) każdy notariusz, który prowadzi kancelarię przez 3 lata, jeśli nie wydano przeciwko niemu prawomocnego orzeczenia o nałożeniu kary dyscyplinarnej, może złożyć wniosek o wydanie takiego zaświadczenia. Z kolei Minister Sprawiedliwości obligatoryjnie wydaje stosowne zaświadczenie, o ile spełnione są przesłanki prowadzenia przez 3 lata kancelarii i braku prawomocnego orzeczenia o nałożeniu kary dyscyplinarnej. Zawieszenie notariusza w wykonywaniu czynności zawodowych nie stanowi przeszkody w ubieganiu się o zaświadczenie wydawane przez Ministra Sprawiedliwości i uzyskaniu takiego zaświadczenia, co wydaje się niedopatrzeniem, ponieważ zawieszony w wykonywaniu czynności zawodowych notariusz nie będzie mógł w okresie obowiązywania zawieszenia wykonywać żadnych czynności, a więc także nie będzie mógł dokonywać wpisów w księdze wieczystej, jak również nie będzie wydawał notarialnych nakazów zapłaty.
5. Projektowany przepis art. 15a § 7 Prawa o notariacie przewiduje, że na postanowienie Ministra Sprawiedliwości o zawieszeniu notariusza w czynnościach zawodowych przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie. Do rozpoznania zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego o środkach odwoławczych. Przepis ten wymaga doprecyzowania przez wskazanie, że odpowiednie zastosowanie znajdują w tym przypadku przepisy dotyczące zażaleń, a najlepszym rozwiązaniem i najbardziej precyzyjnym będzie wskazanie konkretnych przepisów Kodeksu postępowania karnego, które znajdą zastosowanie do zażalenia na postanowienie o zawieszeniu w czynnościach zawodowych. Do zwykłych środków odwoławczych zaliczana jest apelacja, zażalenie i sprzeciw. Tak ogólne odesłanie będzie rodzić wątpliwości interpretacyjne, które normy procedury karnej znajdą zastosowanie. Wyjaśnienia wymaga, dla przykładu, czy zastosowanie ma znaleźć przepis art. 462 § 1 Kodeksu postępowania karnego, który stanowi, że, jeśli ustawa nie stanowi inaczej, zażalenie nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postępowania, jednakże sąd powołany do jego rozpoznania może wstrzymać wykonanie postanowienia.

6. Wyjaśnienia w uzasadnieniu wymaga *ratio legis* zmian proponowanych w art. 42 § 1 Prawa o notariacie (art. 1 pkt 7 projektu). Zastąpienie wyrazów „przez wyznaczone osoby” sędziami, referendarzami sądowymi oraz prokuratorami delegowanymi do Ministerstwa Sprawiedliwości, jak się wydaje, zawęży krąg osób, które Minister Sprawiedliwości może upoważnić do wykonywania nadzoru nad notariuszami i organami samorządu notarialnego. Projektowana zmiana nie została jednak omówiona w uzasadnieniu, trudno zatem ocenić, jaka będzie różnica między dotychczasowym stanem prawnym a projektowanym, co wymaga uzupełnienia. Wyjaśnienia wymaga relacja między projektowanym przepisem a przepisem art. 43 § 1 Prawa o notariacie, zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości może zatrudnić notariusza, za jego zgodą, w Ministerstwie Sprawiedliwości, sądzie apelacyjnym lub sądzie okręgowym do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego.
7. Art. 1 pkt 19 projektu przewiduje powołanie Rzecznika Dyscyplinarnego Notariatu, zwanego dalej „Rzecznikiem”, którego rolą ma być prowadzenie dochodzenia dyscyplinarnego, występowanie w roli oskarżyciela przed sądami dyscyplinarnymi w sprawach, w których złoży on wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, oraz będzie mógł występować na każdym etapie postępowania dyscyplinarnego, w tym składać środki zaskarżenia. W myśl projektu Rzecznik ma być powoływany przez Ministra Sprawiedliwości na 5-letnią kadencję, ma składać Ministrowi Sprawiedliwości każdego roku sprawozdanie ze swojej działalności, a w przypadku gdy Minister Sprawiedliwości odrzuci sprawozdanie, będzie można Rzecznika odwołać przed upływem kadencji. Kandydaci na Rzecznika mają być co prawda przedstawiani przez Krajową Radę Notarialną, jednak projekt nie określa szczegółowo procedury powołania nowego Rzecznika – nie wiadomo, czy odwołany rzecznik ma pełnić funkcję do czasu wyboru następcy, w jakim terminie Krajowa Rada Notarialna ma przedstawić kandydatów i co dzieje się z dochodzeniami prowadzonymi przez odwołanego Rzecznika. W tym zakresie projekt wymaga zatem uzupełnienia.
8. Niezależnie od powyższego wątpliwości budzi pozycja Rzecznika w strukturach samorządu notarialnego działającego zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP. Na podstawie tego przepisu samorząd zawodowy sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem zawodów zaufania publicznego w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Tymczasem Rzecznik ma działać w strukturach samorządu notarialnego, ale będzie powoływany i odwoływany przez Ministra Sprawiedliwości,

co może zostać uznane za ingerencję w niezależność samorządu notarialnego gwarantowaną przez Konstytucję RP. Jednocześnie odnotować należy, że w uzasadnieniu nie zawarto informacji wskazujących na nieprawidłowości w funkcjonowaniu samorządu (brak przykładów wykazujących błędy w funkcjonowaniu odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy). Podane w uzasadnieniu przykłady wskazują jedynie, że występują nieprawidłowości. Nie opisano jednak, że organy samorządu notarialnego nie reagują na nie bądź że reagują niewłaściwie. Wobec powyższego nie jest dostatecznie uzasadniona koncepcja funkcjonowania w samorządzie notarialnym Rzecznika w proponowanej w projekcie formule. Nie można jednoznacznie wskazać, które z jego zdań przyczynią się do usprawnienia postępowań dyscyplinarnych. Należy również w uzasadnieniu omówić różnice, jakie występować będą między dochodzeniem dyscyplinarnym prowadzonym przez Rzecznika a wstępnym wyjaśnieniem okoliczności koniecznych do ustalenia znamion czynu zarzucanego obwinionemu i złożeniem wyjaśnień przez obwinionego, o których mowa w art. 58 Prawa o notariacie. Wydaje się, że w obu przypadkach podejmowane będą te same czynności, co uzasadnia pytanie o sens funkcjonowania obok siebie dwóch podobnych procedur. Wyjaśnienia wymaga także, czy nadzór sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 42 ust. 1 Prawa o notariacie jest niewystarczający. Jeśli istnieją jakieś przeszkody w sprawowaniu tego nadzoru, to oczywiście prawodawca może uregulować wiele kwestii związanych z nadzorem nad wykonywaniem zawodu zaufania publicznego, niemniej jednak zasadniczo nie przez wnikanie w struktury samorządu zawodowego, ale przez formy zewnętrznego nadzoru. W wyroku z 1 grudnia 2009 r., K 4/08, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że „[w]ypełnianie przez samorząd zawodowy funkcji, o których mowa w art. 17 ust. 1 Konstytucji, nie może być pozostawione nieskrępowanemu prawem uznaniu korporacji samorządowych i ich organów. Oznacza to, że uregulowania wewnątrzkorporacyjne muszą być zgodne z regulacjami konstytucyjnymi i ustawowymi (zob. wyrok TK z 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02, OTK ZU nr 2/A/2004, poz. 9), a nad realizacją tego wymogu powinny czuwać w koniecznym zakresie stosowne organy państwowe”. Rzecznik nie jest organem państwowym, a zatem nie wpisuje się w dopuszczalną przez Trybunał Konstytucyjny ingerencję państwa w kwestie związane z wykonywaniem zawodu zaufania publicznego. Uzasadnienie nie wyjaśnia również powodów określenia 5-letniej kadencji dla Rzecznika i jego Zastępców, podczas gdy

kadencja organów samorządu notarialnego oraz członków sądów dyscyplinarnych trwa trzy lata.

9. Wątpliwości systemowe budzi przekazanie uprawnień do rozpatrywania wniosków o wpis w księdze wieczystej, które stanowią kompetencję sądów powszechnych, prywatnym przedsiębiorcom, jakimi są notariusze. Projektowany przepis art. 79 pkt 1d Prawa o notariacie (art. 1 pkt 20 projektu) do czynności dokonywanych przez notariusza zalicza rozpoznawanie określonych w tym przepisie wniosków o wpis do księgi wieczystej. Projekt nie przesądza jednak, czy wnioski składane u notariusza mają być wnioskami składanymi na urzędowym formularzu, o którym mowa w art. 626² Kodeksu postępowania cywilnego. Wątpliwości w tym zakresie nie rozwiewają zmiany proponowane w art. 3 i art. 4 projektu, które nowelizują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego oraz *ustawę z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2204, z późn. zm.). Zgodnie z propozycją zawartą w art. 4 pkt 1 projektu rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych wyłącza wzmianka o wniosku, w tym wniosku o wpis złożonym notariuszowi. Dodane do art. 8 *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece* wtrącenie odnoszące się do wniosku o wpis złożonego notariuszowi sugeruje, że wniosek składany notariuszowi będzie nieco innym wnioskiem niż ten określony w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Ponadto projekt nie rozstrzyga, jak ma przebiegać procedura związana z dokonywaniem przez notariusza wpisu do księgi wieczystej. Nie wiadomo, czy przysługiwać będzie odwołanie od dokonanego przez notariusza wpisu, czy do procedury postępowania z rozpoznawaniem wniosków zastosowanie znajdą przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące postępowań wieczystoksięgowych, a jeśli tak, to które przepisy. Dla przykładu, zgodnie z art. 626¹ Kodeksu postępowania cywilnego sprawy w postępowaniu wieczystoksięgowym rozpoznawane są na posiedzeniu niejawnym. Natomiast w myśl art. 511¹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w postępowaniu wieczystoksięgowym wniosek podlegający opłacie stałej, który nie został należycie opłacony przewodniczący, zwraca bez wezwania do uiszczenia tej opłaty. Z kolei art. 626¹⁰ § 3 Kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że apelację od wpisu wnosi się w terminie dwóch tygodni od doręczenia zawiadomienia o wpisie. Wyjaśnienia wymaga zatem, jak przebiegać ma postępowanie dotyczące rozpoznawania wniosku o wpis do księgi wieczystej prowadzone przez notariusza. Czynność ta, w przeciwieństwie do pozostałych czynności dokonywanych przez notariuszy, nie została opisana szczegółowo w *Prawie*

o notariacie. Wskazane powyżej wątpliwości uzasadniają twierdzenie, że skorzystanie z możliwości wniesienia wniosku o wpis do księgi wieczystej do notariusza jest mniej korzystne dla uczestnika postępowania niż wniesienie wniosku do sądu, gdyż postępowanie przed notariuszem jest nieprecyzyjne i nie gwarantuje należytej ochrony uczestnikom postępowania wieczystoksięgowego. Wpis do księgi wieczystej dokonany przez notariusza nie jest też prawomocny i brak jest regulacji, z których wynikać będzie, czy kiedykolwiek uzyska prawomocność. Mając na uwadze przedstawione wątpliwości, należy wskazać, że kwestie związane z nowym uprawnieniem notariuszy polegającym na rozpoznawaniu wniosków o wpis do księgi wieczystej wymagają dalszej pogłębionej analizy, ponieważ w wersji zawartej w projekcie są niepełne, niespójne z systemem prawa cywilnego i procedury cywilnej oraz pozostawiają poza zakresem regulacji wiele istotnych kwestii, które wymagają dopracowania. Nie jest chociażby rozstrzygnięte, w jaki sposób należy postępować w sytuacji, gdy wniosek o wpis do księgi wieczystej zostanie złożony przez jednego wnioskodawcę u notariusza, a jednocześnie inny wnioskodawca złoży analogiczny wniosek do sądu. Nie jest także rozwiązana kwestia zawiadamiania wnioskodawcy o dokonaniu czynności, co ma istotne znaczenie dla wnioskodawcy, chociażby na możliwość złożenia skargi, którą można złożyć w terminie tygodnia od chwili, gdy wnioskodawca dowiedział się o dokonaniu czynności. Należy podkreślić, że notariusze wraz z nowymi kompetencjami otrzymają dostęp do systemu teleinformatycznego, w którym prowadzone są księgi wieczyste, za funkcjonowanie których odpowiedzialność ponosi państwo. Notariusze nie będą tylko odbiorcami danych zawartych w tym systemie teleinformatycznym, ale przede wszystkim będą mieć wpływ na ich treść.

10. Projektowany art. 79a § 1 Prawa o notariacie (art. 1 pkt 21 projektu) stanowi, że notariusz prowadzący kancelarię przez trzy lata, jeżeli nie wydano przeciwko niemu prawomocnego orzeczenia o nałożeniu kary dyscyplinarnej, może złożyć do Ministra Sprawiedliwości wniosek o wydanie zaświadczenia o upoważnieniu do dokonywania wpisów w księdze wieczystej i wydawania notarialnych nakazów zapłaty. Jako uzasadnienie tego rozwiązania wskazano, że notariusze nie są obecnie w trakcie aplikacji przygotowywani do dokonywania wpisów do ksiąg wieczystych. Przyjęto zatem założenie, że po trzech latach prowadzenia kancelarii notariusz zdobędzie odpowiednie doświadczenie. Należy jednakże zauważyć, że notariuszem może zostać powołany przez Ministra Sprawiedliwości ten, kto spełnia wymagania

określone w art. 11 i art. 12 Prawa o notariacie. Z chwilą powołania i uruchomienia kancelarii notariusz uzyskuje prawo do wykonywania zawodu bez ograniczeń. Wyznaczenie trzyletniej karencji prowadzi do zróżnicowania sytuacji notariuszy, którzy spełniają merytoryczne i ustawowe przesłanki do należytego wykonywania zawodu notariusza, co może zostać uznane za naruszenie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Podkreślenia wymaga, że projekt nie przewiduje konieczności odbycia przez notariuszy dodatkowego szkolenia służącego zdobyciu wiedzy na temat dokonywania wpisów do ksiąg wieczystych czy wydawaniu notarialnych nakazów zapłaty, uznając arbitralnie, że w tym wypadku wystarczające będzie jedynie kryterium stażowe. Jednocześnie w uzasadnieniu podkreślono, że referendarze sądowi przechodzą odpowiednie szkolenie zawodowe w zakresie dokonywania wpisów do ksiąg wieczystych, a ich kompetencje są weryfikowane przed objęciem stanowiska. Takie zróżnicowanie w przyznaniu prawa do dokonywania wpisów do ksiąg wieczystych wymaga szerszego omówienia w uzasadnieniu. Zauważa się także, że zgodnie z art. 51 ust. 1 Prawa o notariacie karami dyscyplinarnymi są: upomnienie, nagana, kara pieniężna do wysokości pięciokrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, nie niższa od połowy tego wynagrodzenia albo pozbawienie prawa prowadzenia kancelarii. W katalogu kar tylko jedna kara pociąga za sobą brak możliwości wykonywania zawodu, czyli kara pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii. Konieczne jest zatem wskazanie racjonalnych przesłanek uzasadniających związek między orzeczeniem każdej kary dyscyplinarnej z równoczesnym pozbawieniem możliwości dokonywania wpisów do ksiąg wieczystych czy wydawania notarialnych nakazów zapłaty.

11. Zgodnie z propozycją zawartą w art. 1 pkt 22 projektu dotyczącą art. 105a § 1 Prawa o notariacie notarialny nakaz zapłaty wydawany przez notariusza będzie mógł obejmować roszczenia w kwocie do 75 tysięcy złotych. Z uzasadnienia wynika, że wysokość roszczeń, które będą mogły być potwierdzane notarialnym nakazem zapłaty została ograniczona do wysokości odpowiadającej wartości rzeczowej sądu rejonowego. Podkreślenia wymaga, że do rozpatrzenia przez Stały Komitet Rady Ministrów został skierowany *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (UD156), który zakłada, że sądy rejonowe będą właściwe w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu wynosić będzie do 100 tysięcy złotych (w pierwotnym przedłożeniu – do 150 tysięcy

złoty). Wyjaśnienia wymaga zatem, czy w odniesieniu do notarialnego nakazu zapłaty zasadą ma być wartość świadczenia określona kwotowo, bez związku z właściwością rzeczową sądów rejonowych, czy też wartość świadczenia uprawniająca do wydawania notarialnego nakazu zapłaty ma odpowiadać właściwości rzeczowej sądów rejonowych.

12. Notarialny nakaz zapłaty budzi także wątpliwości natury systemowej. Nie jest jasne, jaki status będzie miał notarialny nakaz zapłaty. Prawomocny sądowy nakaz zapłaty, stosownie do art. 366 w zw. z art. 480² § 4 Kodeksu postępowania cywilnego, korzysta z powagi rzeczy osądzonej. Notarialny nakaz zapłaty nie będzie miał tego waloru, co rodzi pytanie o zasadność wprowadzania do systemu prawnego dualizmu w zakresie nakazów zapłaty. Poważnym uchybieniem jest także brak informacji dotyczących treści wniosku o wydanie notarialnego nakazu zapłaty, o którym mowa w projektowanym art. 105b § 1 Prawa o notariacie. Zakres danych osobowych, które należy zawrzeć we wniosku, stanowi materię ustawową. Samo określenie wzoru wniosku w akcie wykonawczym w odniesieniu do danych osobowych jest niewystarczające. W tym zakresie projekt wymaga uzupełnienia.
13. Ponadto projektowany art. 105e Prawa o notariacie przewiduje, że odpis notarialnego nakazu zapłaty doręcza się wnioskodawcy oraz osobie zobowiązanej przez operatora pocztowego w rozumieniu *ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe*, komornika sądowego, osobiście przez notariusza w kancelarii notarialnej lub przez pracowników kancelarii notarialnej. Projektowana regulacja jest niepełna, gdyż nie określa, czy do doręczenia zastosowanie znajdą normy właściwe dla doręczeń zastępczych, czy będą dokonywane za potwierdzeniem odbioru, czy zastosowanie znajdzie awizowanie, czy doręczenia będą mogły się odbywać w niedziele i święta, a także w dni wolne od pracy. Wątpliwości budzi również przewidziana w projekcie możliwość dokonywania doręczeń za pośrednictwem komornika sądowego. Zgodnie z art. 3 ust. 4 pkt 1 ustawy o komornikach komornik osobiście doręcza bezpośrednio adresatowi zawiadomienia sądowe, pisma procesowe oraz inne dokumenty sądowe za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty, ale tylko na zlecenie sądu albo na wniosek powoda zobowiązanego przez sąd na podstawie art. 139¹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. A zatem doręczanie notarialnych nakazów zapłaty jest poza kompetencjami komornika. Nie jest zrozumiała także treść projektowanego art. 105d § 1 Prawa o notariacie, zgodnie z którą w razie nieodebrania przez osobę zobowiązaną przesyłki zawierającej notarialny nakaz zapłaty nakaz ten traci moc. Instytucja

nieodebrania przesyłki nie jest znana na gruncie przepisów proceduralnych, a jej nieokreśloność będzie powodować nagminne nieodbieranie przesyłek przez osoby zobowiązane. Z kolei w myśl projektowanego art. 105g § 3 Prawa o notariacie notariusz będzie wzywać do uzupełnienia braków formalnych sprzeciwu w terminie tygodniowym pod rygorem odmowy stwierdzenia utraty mocy notarialnego nakazu zapłaty. Nie wyjaśniono jednak, w jakiej formie następować będzie wezwanie i jaki tryb doręczeń będzie miał tu zastosowanie, co powoduje, że projektowana norma jest niekompletna. Zagadnienia dotyczące wprowadzenia do systemu notarialnego nakazu zapłaty wymagają zatem dalszej pogłębionej analizy.

14. Propozycja zawarta w art. 2 projektu polegająca na dodaniu do art. 2 *ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych* przepisu § 2b wskazującego, że w zakresie określonym w Prawie o notariacie oraz Kodeksie postępowania cywilnego czynności z zakresu ochrony prawnej wykonują notariusze, może zostać uznana za wyłączającą we wskazanym zakresie udział sądów, co pozostaje w sprzeczności z założeniami wyrażonymi w uzasadnieniu, że to strony będą decydować, czy wybrać drogę sądową czy skorzystać z usług notariusza. Niezależnie od powyższego regulacja zawarta w projektowanym przepisie pozostaje bez związku z materią *ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych*, a co za tym idzie, należy od niej odstąpić.
15. W art. 3 projektu wprowadza się zmiany do części pierwszej księgi drugiej tytułu II działu III rozdziału 6 Postępowanie wieczystoksięgowe Kodeksu postępowania cywilnego przez określenie, że wpis w księdze wieczystej podpisany m.in. przez notariusza uważa się za dokonany z chwilą jego zapisania w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych. Na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego nie ma jednak żadnego materialnego przepisu, który określałby zasadę, że wykonywanie czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym zostało powierzone notariuszom. Projekt nie przewiduje zmian w art. 509¹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, który stanowi, że czynności w postępowaniu wieczystoksięgowym może wykonywać referendarz sądowy. Kwestia ta wymaga dalszej analizy.
16. Nowe brzmienie art. 23 *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece* (nadawane przez art. 4 projektu) budzi wątpliwości z perspektywy spójności systemu prowadzenia ksiąg wieczystych. Regułą jest, że prowadzenie ksiąg wieczystych należy do właściwości sądu rejonowego. Czynności dokonywane przez referendarza są także czynnościami dokonywanymi przez sąd i podlegają sądowej

kontroli. Gwarancji takiej nie mają czynności dokonywane przez notariusza. Notariusz nie ma też uprawnień do współpracy z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych związanych z postępowaniem wieczystoksięgowym. Wyjaśnienia wymaga zatem, czy notariusze będą dawać należytą gwarancję wykonywania czynności związanych z dokonywaniem wpisów do ksiąg wieczystych.

17. Przepisy przejściowe projektu należy uzupełnić o regulację wskazującą, że zawieszenie notariusza w wykonywaniu czynności zawodowych, o którym mowa w projektowanym art. 15a Prawa o notariacie, będzie miało zastosowanie jedynie do postępowań wszczętych przeciwko notariuszowi po dniu wejścia w życie projektowanej ustawy. Wyjaśnienia wymaga również, czy nie należy zawrzeć norm intertemporalnych w odniesieniu do podwyższenia kryterium wieku dla osoby ubiegającej się o powołanie.
18. Projekt zawiera szereg propozycji zmian w Prawie o notariacie, które polegają na zmianie spójników w wyliczeniach, a które nie zostały omówione w uzasadnieniu, jak np. art. 1 pkt 8, 13 projektu, co wymaga wyjaśnienia lub modyfikacji. Ponieważ nie jest znany cel tych zmian, ich ocena nie jest możliwa. Warto jednak zauważyć, że zmiana zawarta przykładowo w art. 1 pkt 13 projektu (art. 58 Prawa o notariacie) powoduje, że wskazane w tym przepisie podmioty będą musiały działać łącznie, a nie jak dotychczas dzięki zastosowaniu alternatywy rozłącznej „lub” – łącznie albo każdy z osobna.
19. Uzasadnienie nie omawia zagadnień dotyczących taksy notarialnej za rozpatrywanie wniosków o wpis do księgi wieczystej i za wydanie notarialnego nakazu zapłaty. Stawki taksy notarialnej określa Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw instytucji finansowych i po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej. Przy opracowaniu tak dużej reformy notariatu właściwe byłoby określenie, przynajmniej w przybliżeniu, jakie stawki taksy notarialnej będą przysługiwać za dokonanie nowych czynności notarialnych.

Niezależnie od powyższego Rządowe Centrum Legislacji zauważa, że, stosownie do postanowień § 129 Regulaminu pracy Rady Ministrów, wyznaczenie w przypadku projektów ustaw terminu do zajęcia stanowiska w ramach uzgodnień, konsultacji publicznych lub opiniowania krótszego niż 21 dni od udostępnienia projektu wymaga szczegółowego uzasadnienia. W piśmie z 26 maja 2022 r., kierującym projekt ustawy do uzgodnień, nie

przedstawiono jednak uzasadnienia dla skrócenia terminu przeznaczonego na zajęcie stanowiska w ramach uzgodnień. W związku z powyższym Rządowe Centrum Legislacji zastrzega sobie prawa zgłoszenia kolejnych uwag.

Z wyrazami szacunku

Krzysztof Szczucki
Prezes
Rządowego Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/